

Helsingin kaupunki

Suomen lymfayhdistys ry:n oikaisuvaatimus koskien kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan päätöstä 30.1.2024, § 7

Selvityksiä oikaisuvaatimuksen yhteydessä esitettyihin kysymyksiin

1. Yksityiskohtainen tarkennus ja selvitys käsitteestä "asiakkaat, joilla on terveyteen ja hyvinvointiin kohdistuvia riskitekijöitä".

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan 30.1.2024 tekemässä päätöksessä tai sitä koskevissa liitteissä ei mainita esitettyä käsitettä "asiakkaat, joilla on terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä riskitekijöitä", minkä vuoksi käsitettä ei voida tarkentaa tai selventää lautakunnan toimesta.

2. Päätöstä erityisuimakortin myöntämiskriteereistä tulee muuttaa siltä osin, että päätöksessä on mainittava erityisuimakortin myöntäminen diagnooseihin, joissa tutkitusti ja siten todistetusti on hyötyä vesiliikunnasta ja veden hydrostaattisesta paineesta

TAI

mikäli diagnooseihin perustuvasta myöntämisestä luovutaan, tulee päätöstä tarkentaa yksityiskohtaisesti käsitteen "merkittävä toimintakyvyn rajoite", Liiku-tuen ja päätökseen jo merkittyjen diagnoosien osalta.

Kysymykset käsitelty oikaisuvaatimuksena.

3. Selvitys miksi näkövammaiset, invapysäköintikortin tai EU:n vammaiskortin omaavat ovat oikeutettuja erityisuimakorttiin mikäli diagnoosipohjaisesta myöntämisestä luovutaan.

Lautakunnan 30.1.2024 tekemässä päätöksessä todetaan, että jatkossa erityisuimakortin myöntämisen edellytyksenä on pitkäaikaisesta sairaudesta tai vammasta aiheutuva merkittävä toimintakyvyn rajoite.

Kysymyksessä mainittujen todistuksien omaavat asiakkaat ovat jatkossa oikeutettuja erityisuimakortin hankintaan, sillä todistus todentaa merkittävän toimintarajoitteen luotettavasti ja asiakkaan yksityisyydensuojan turvaten.

4. Vastaukset esittämiimme kysymyksiin koskien erityisuimakorttityöryhmää

Yhteinen vastaus koskien työryhmän jäseniä ja heidän osaamisalueitaan.

Erityisuimakorttityöryhmään on koottu asiantuntijoita eri osaamisalueilta, lääketieteellisen, liikuntalääketieteellisen, terveystieteiden ja kuntoutuksen osaajien lisäksi myös esimerkiksi yhteistyömallien, käytännönjärjestelyiden sekä taustajärjestelmien osaajia. Jokainen asiantuntija on tarkastellut erityisuimakortin myöntämiskriteereitä oman osaamisalueensa näkökulmasta, jotta mahdollisimman monta näkökulmaa tulee huomioitua esitystä valmisteltaessa.

Koska erilaisia diagnooseja ja terveydenhuollon käyntisyitä on todettu olevan arviolta 1,6 miljoonaa ja lähes jokaisen on todettu hyötyvän liikunnasta, ei ole tarkoituksenmukaista

Helsingin kaupunki

arvioida jokaista 1,6 miljoonaa käyntisyytä erikseen. Tämän vuoksi erityisuimakorttityöryhmä on pyritty koostamaan myös asiantuntijoista, joilla olisi mahdollisimman vähän sidonnaisuuksia yksittäisiin sairausryhmiin. Näin ollen myöskään lymfasairauksia ei ole käsitelty erikseen, kun tavoitteena on ollut luoda mahdollisimman yhdenvertaisesti eri sairausryhmiä kohteleva järjestely.

Työryhmässä ei otettu kantaa ainoastaan yksittäisten sairauksien osalta vesiliikunnan vaikuttavuuteen, sillä työryhmän jäsenillä tiedossa olevan tutkimusnäytön perusteella vesiliikunta ei ole ensisijainen tai ainoa liikunnallinen hoitomuoto minkään sairauden hoidossa. Tämä käy ilmi mm. Liikunnan Käypä hoito- suosituksesta, joka on tieteellinen katsaus liikunnan vaikuttavuudesta eri sairauksien hoidossa.

Yksittäisten asiantuntijoiden yksittäisiä kommentteja ei ole kirjattu esitykseen, vaan esitys on valmisteltu yhdessä ja hyväksytty kaikilla työryhmän jäsenillä.

5. Yksityiskohtainen selvitys seuraaviin - Mitä on "merkittävä toimintakyvyn rajoite"?

Lautakunnan 30.1.2024 tekemässä päätöksessä merkittävä toimintarajoite määritellään siten, että erityisuimakortin hankkimiseksi henkilöllä on jokin listatuista todistuksista. Kaikkien listattujen todistusten myöntämisen edellytyksenä on ollut toimintakyvyn rajoite.

Asiantuntijat pyrkivät selvitystyössään löytämään mahdollisimman monia asiakkaan yksityisyydensuojan turvaavia tapoja todentaa toimintarajoite. Toimintarajoitteiden luokittelusta tai määrittelyssä ei ole kuitenkaan käytössä yhtä yhtenäistä tapaa tai sanastoa. Tämän vuoksi asiantuntijat ovat pyrkineet huomioimaan mahdollisimman laajasti erilaisia tapoja ja luokitteluita, joissa käytetään erilaisia ilmaisuja sanalle "merkittävä", kuten "vaikea" tai "kohtuuton". Asiantuntijat ovat selvityksiä tehdessään arvioineet, että kaikilla valikoiduilla todistuksilla pystytään todistamaan toimintarajoite luotettavasti ja yksityisyydensuoja turvaten.

Päätöksellä mainituissa todistuksissa merkittäväksi arvioitu toimintarajoite näyttäytyy seuraavilla tavoilla:

- Liikkumisesteisen pysäköintitunnus / vammaisen pysäköintilupa:
Liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen myöntää Liikenne- ja viestintäministeriö Traficom. Liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen myöntämisen edellytyksenä on:
 - Sairaudesta tai vammasta johtuvaa haittaa, jonka voidaan arvioida estävän henkilöä itsenäisesti liikkumasta ja joka kokonaisuudessaan tarkastellen on arvioitu työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 83 §:n perusteella vähintään haittaluokkaan 11.
 - Jos vammaisuus aiheutuu heikentyneestä näöstä, on näöntarkkuuden oltava paremmassa silmässä enintään 0,1, tai näkökyky kokonaisuudessaan arvioiden on vähintään haittaluokan 17 mukainen.

Haittaluokittelussa nämä luokitellaan useassa yhteydessä vaikeaksi toiminnanvajaudeksi. Tämän perusteella on arvioitu, että liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen yhteydessä kyse on merkittävästä toimintarajoitteesta.

Helsingin kaupunki

- Taksikortti, joka on myönnetty vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua varten
Vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua varten myönnettävän taksikortin myöntää kotikunnan vammaispalveluiden sosiaalityöntekijät.

Vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu myönnetään vaikeavammaisille, joille lääkäri on arvioinut erityisiä vaikeuksia liikkua ja julkisen joukkoliikenteen käytön tuottavan kohtuuttomia vaikeuksia.

Tämän perusteella on arvioitu, että vammaispalvelulain mukaisen taksikortin yhteydessä kyse on merkittävästä toimintarajoitteesta.

- Näkövammaiskortti
Näkövammaiskortin myöntää Näkövammaisliitto. Kortin hakeminen ei edellytä jäsenyyttä tai liittymistä liittoon.

Näkövammaiskortin myöntämisen edellytyksenä on, että näkövammasta aiheutuva haitta-aste on vähintään 50 %. Haitta-aste on todistettava lääkärintodistuksella. Näkövammaiskortilla voi hakea myös EU:n vammaiskorttia, jonka edellytyksenä on, että vammaisella henkilöllä on tarve erityiseen tukeen osallistumisessa yhteiskunnan toimintaan.

Tämän perusteella on arvioitu, että näkövammaiskortin yhteydessä kyse on merkittävästä toimintarajoitteesta.

- EU:n vammaiskortti
EU:n vammaiskortin myöntää Kela.

EU:n vammaiskortin edellytyksenä on, että vammaisella henkilöllä on tarve erityiseen tukeen osallistumisessa yhteiskunnan toimintaan.

EU:n vammaiskortin edellytyksenä on myönteinen päätös jostakin seuraavasta etuudesta tai palvelusta:

- alle 16-vuotiaan vammaistuki
- 16 vuotta täyttäneen vammaistuki
- eläkettä saavan hoitotuki
- kuulovammaisen tulkkauspalvelu (A)
- kuulo- ja näkövammaisen tulkkauspalvelu (A)
- puhevammaisen tulkkauspalvelu (A)
- vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta
- sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki (ns. kuljetuspalvelupäätös)
- vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu
- näkövammaiskortti (A)
- omaishoitosopimus (vammaiskortti tarkoitettu omaishoidettavalle) (A)
- saattajapalvelu (A)
- vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen (A)
- henkilökohtainen apu (A)
- erityishuolto-ohjelman mukainen päätös ja siihen liittyvät palvelut (A)
- erityisen tuen päätös (A).

Helsingin kaupunki

(A) = Voit saada korttiisi A-merkinnän. Sen avulla voit halutessasi osoittaa, että tarvitset mukaasi avustajan tai tukihenkilön.

Koska kaikki päätöksen edellyttämät etuudet edellyttävät hakijalta vaikeita toimintarajoitteita, erityisen tuen tarvetta tai kohtuuttomia vaikeuksia arjesta tai liikkumisesta selviytymisessä, on arvioitu, että EU:n vammaiskortin yhteydessä kyse on merkittävästä toimintarajoitteesta.

- Kuka tai mikä taho määrittää käsitteen "merkittävä toimintakyvyn rajoite"?

Käsitettä ei ole tarpeen määritellä yksittäisten asiakkaiden kohdalla, sillä päätettyjen todistusten osalta voidaan katsoa, että todistuksen saamiseksi asiakkaalla on tullut olla lääkärin toteamia erityisen tuen tarpeita, korkea vamman haitta-aste tai haittaluokka, kohtuuttomia vaikeuksia käyttää julkista liikennettä tai muita vaikeita toimintakyvyn rajoitteita.

Uusia alennustuotteen myöntämiskriteereitä ja todistuksia arvioitaessa arvion tekee Helsingin kaupunki.

- Kuka ammatinharjoittaja katsotaan riittävän ammattitaitoiseksi arvioimaan henkilön toimintakykyä?

Päätettyjen todistusten myöntämisen edellytyksenä on lääkärintodistus, joten lääkäri arvioi lausuntoa päätöstä tai etuutta varten tehdessään henkilön toimintakykyä.

- Mistä erityisuimakortin hakijat saavat todistuksen?

Asiakkaat hakevat erityisuimakorttiin oikeuttavan todistuksen niitä myöntäviltä tahoilta; Kelasta, kaupungin vammaispalveluista tai Traficomilta. Todistusta varten myöntäjä edellyttää yleensä joko lääkärin todistusta tai jotain aiempaa etuuspäätöstä hakemuksen liitteeksi. Asiakkailta on yleensä tarvittavat todistukset jotakin aiempaa käyttöä varten, kuten B-lausuntoa varten.

- Mitä todistuksessa tulee lukea?

Erityisuimakorttia varten soveltuvia todistuksia varten todistuksen sisällön määrittelee todistuksia myöntävä taho, eli Kela, kaupungin vammaispalvelut ja Traficom.

Helsingin kaupungin kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden puolella todistuksia tarkasteltaessa todistuksessa tulee käydä ilmi ainoastaan todistuksen haltijan nimi sekä mitä varten todistus on myönnetty (todistuksen / kortin nimi). Todistuksessa ei saa ilmetä arkaluontoisia terveystietoja, kuten diagnoosia.

6. Selvitys miksi asiantuntijalausunnot on jätetty kokonaan huomioimatta päätöstä tehdessä?

Kaikki Helsingin kaupungin saamat asiantuntijalausunnot on huomioitu esitystä ja päätöstä tehdessä.

Helsingin kaupunki

7. Miksi Helsingin kaupunki ei ole konsultoinut asiantuntijoita?

Helsingin kaupunki on konsultoinut useita eri alojen asiantuntijoita päätöksen valmistelussa.

8. Jatkaako Helsingin kaupunki edelleen 10 000 € uhkasakon alla diagnoosiin pohjautuvaa syrjintää listaamalla liitteeseen syöpätyypit, jotka kaupungin mielestä hyötyvät vesiliikunnasta?

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta antaa oikeussuojaa niille, jotka ovat kokeneet tulevansa syrjityksi. Kyseisen lautakunta voi kieltää jatkamasta hakijaan kohdistuvaa syrjintää ja tehostaa sitä uhkasakolla. Erityisuimakortteihin liittyvissä päätöksissä on ollut kyse siitä, että hakijoihin on katsottu kohdistuneen syrjintää, koska heillä on ollut kyseisenä ajankohtana voimassa oleviin myöntämiskriteereihin verrattava tilanne, mutta heillä ei ole kuitenkaan ollut voimassa oleviin myöntämiskriteereihin perustuvaa diagnoosia ja erityisuimakorttia ei ole näin ollen myönnetty. Päätökset ja uhkasakko ovat kohdistuneet ainoastaan kyseisiin tapauksiin ja hakijoihin. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta ei ota kantaa siihen millaiset kriteerit kaupunki yleisesti erityisuimakorttien osalta asettaa.

Yhdistyksen viittaamassa listauksessa (Liikunnan vaikuttavuus Liikunnan Käypä hoito-suosituksen perusteella) on eritelty Liikunnan Käypä hoito- suosituksen perusteella,

- minkä sairauden hoidossa liikunnasta (ei yksinomaan vesiliikunnasta) on vaikuttavuutta sairauden hoidossa
- minkä sairauden hoidossa liikunnasta (ei yksinomaan vesiliikunnasta) on vaikuttavuutta ennaltaehkäisevästi sairauden hoidosta
- minkä sairauden hoidossa yksinomaan vesiliikunta on ensisijainen tai ainoa liikunnallinen hoitomuoto.

Kyseinen listaus ei ole listaus Helsingin kaupungin erityisuimakortin myöntämiskriteereistä.

Listauksesta käy ilmi, että minkään listatun sairauden kohdalla vesiliikunnan ei katsota olevan ensisijainen tai ainoa liikunnallinen hoitomuoto. Helsingin kaupunki ei siis katso myöskään yhdistyksen viittaamien syöpätyyppien osalta vesiliikunnan olevan ainoa tai ensisijainen liikunnallinen hoitomuoto.

Koska vesiliikunnan ei katsota tutkimustiedon tai asiantuntijoiden kokemuksen valossa olevan ainoa tai ensisijainen liikunnallinen hoitokeino mihinkään sairauteen, todetaan päätöksessä myös, että erityisuimakortin myöntäminen vesiliikunnan vaikuttavuuden perusteella yksittäisille sairausryhmille ei ole enää perusteltua. Näin ollen erityisuimakortin myöntäminen ei ole perusteltua myöskään yhdistyksen päätösluonnoksesta nostamille syöpätyyppien sairausryhmille.

Erityisuimakortin myöntämiskriteereiden uudistamisen myötä 1.3.2024 alkaen erityisuimakortin myöntämiskriteereistä poistetaan kaikki yksittäiset sairaudet, ml. syöpätyypit. Helsingin kaupunki ei siis aio jatkaa yksittäisiin diagnooseihin perustuvaa myöntämistapaa. Syöpätyypit, joihin yhdistys viittaa, eivät myöskään ole kuuluneet

Helsingin kaupunki

29.2.2024 saakka voimassa oleviin erityisuimakortin myöntämiskriteereihin, eivätkä 1.3.2024 voimaan astuviin myöntämiskriteereihin.

9. Liiku-tuki tai vastaava kuntoutuksen mahdollistava toimintamalli on oltava voimassa ja kuntoutujien haettavissa ennen kuin erityisuimakortin myöntämiskriteereitä aiotaan rajata varsin merkittävästi. Helsingin kaupunki ei saa jättää kuntoutujia odottamaan vaihtoehtoa vaan heille on taattava vaihtoehtoinen järjestely viipymättä.

Helsingin kaupungilla on käytössään useita erilaisia alennuksia sekä tukimuotoja eri kohderyhmille. Esimerkkejä näistä erilaisista alennuksista ja tuen muodoista on koottu lautakunnan 30.1.2024 päätöksen liitteeseen 8.

Lisäksi kaupunkilaisten *kuntoutuksen* edistäminen on kaupungin sisällä ensisijaisesti sosiaali- ja terveystalvueluiden tehtävä, eikä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan toimivalta yllä sosiaali- ja terveystalvueluiden toimintojen päätöksentekoon.

Koska alennuskortit ovat lisäksi ensisijaisesti hinnastokysymys, päätöksenteko kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan hinnastomuutoksissa on toimialajohtajalla. Toimialajohtajalle on delegoitu toimivalta päättää palvelukokonaisuuden palveluissa maksuttomuuteen tai alennuksiin oikeutetuista asiakasryhmistä sekä palvelukokonaisuuskohtaisista henkilöstön etuuksista. Lisäksi toimialajohtaja on valtuutettu tekemään päätöksen toimialan hinnoista, hinnoitteluväleistä, maksuista, vuokrista ja korvauksista vuodelle 2024 sekä päivittämään hinnaston tarvittaessa (kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 12.9.2023, § 135).

10. Erikoisuimakorttityöryhmän tulee konsultoida ja kuulla alan asiantuntijoita ennen kuin se voi tehdä päätöksen.

Eriisuimakorttityöryhmä on kuullut ja konsultoinut eri alojen asiantuntijoita valmistelun aikana. Koska ICF on arvioinut maailmassa olevan 1,6 miljoonaa erilaista diagnoosia ja käyntisyytä, ei jokaisen sairausryhmän asiantuntijoita ole ollut mahdollista kuulla.

Sairauksien suuren määrän vuoksi on myös todettu, että alennuksen saajiksi ei yhdenvertaisuuden näkökulmasta voida valikoida vain yksittäisiä sairausryhmiä, koska yksittäisten sairauksien valikoimiselle ei löydy perustetta. Lisäksi yksittäisen sairauden todistamiseksi ei selvityksissä löydetty asiakkaan yksityisyydensuojan takaavaa todentamistapaa. Näiden seikkojen vuoksi ei ole konsultoitu minkään yksittäisten sairausryhmän erikoisasiantuntijoita, koska se ei ole ollut tarkoituksenmukaista eikä mahdollista kaikkien olemassa olevien sairausryhmien ja niiden erikoisalojen osalta.